

Białe obowiązki

Mechanizm wsparcia dla inwestycji wpływających na zwiększenie efektywnego wykorzystania energii i gazu opiera się w Polsce na systemie świadectw efektywności energetycznej, czyli tzw. „białych certyfikatach”. Sposób uregulowania kwestii związanych z efektywnością energetyczną ma więc istotny wpływ na stopę zwrotu z inwestycji w przedsięwzięcia efektywnościowe.

Od 1.10.2016 r. przepisy o efektywności energetycznej uległy zmianie, istotnie modyfikując zasady funkcjonowania systemu białych certyfikatów i stwarzając nowe możliwości dla przedsiębiorstw energochłonnych.

Uproszczenie procedur dla nowych przedsięwzięć

Na podstawie przepisów obowiązujących do 30.09.2016 r. warunkiem uzyskania białych certyfikatów było wygranie przetargu ogłoszonego przez Prezesa URE. Przedsięwzięcie, które uprawniało do udziału w nim mogło być zakończone (pod warunkiem, że nie wcześniej niż w dniu 1.01.2011 r.) lub dopiero zaplanowane do realizacji¹. W obu przypadkach musiało spełniać kryteria określone w przepisach, tj. mieścić się w kategorii przedsięwzięć wymienionych w obwieszczeniu wydanym na podstawie art. 17 ust. 2 starej ustawy o efektywności² i pozwalać na oszczędność na poziomie 10 toe średnio w ciągu roku. Na jego realizację inwestor nie mógł korzystać z finansowania w ramach premii termomodernizacyjnej, pomocy ze środków unijnych lub z budżetu państwa³.

W nowym systemie wyeliminowano procedurę aukcji – obecnie białe certyfikaty są wydawane przez Prezesa URE na wniosek⁴. Zmienił się również status przedsięwzięć, które mogą uzyskać wsparcie według nowych zasad. Białe certyfikaty na nowych zasadach będą wydawane jedynie dla inwestycji planowanych, tj. takich, które rozpoczną się po dacie złożenia wniosku do Prezesa URE. Nie oznacza to, że uzyskane świadectwa efektywności energetycznej od razu będzie można sprzedać. Prawo majątkowe wynikające z białych certyfikatów, które pozwala na ich zbycie, powstanie dopiero po zakończeniu inwestycji – w terminie do 30 dni od poinformowania Prezesa URE o jej finalizacji⁵.

Co z projektami w toku i zakończonymi?

Nabór do udziału w ostatnim, piątym przetargu zakończył się 21.10.2016 r. Podmioty, które nie uzyskały w nim świadectw efektywności energetycznej za zrealizowane przedsięwzięcia, będą miały ograniczone możliwości otrzymania białych certyfikatów na nowych zadach. Ustawodawca przewidział taką możliwość jedynie w przypadku inwestycji zakończonych w okresie 1.01.2014 r. – 30.09.2016 r. Uzyskane w ten sposób świadectwa będą miały jednak charakter terminowy. W przeciwieństwie do białych certyfikatów wydawanych na nowych zasadach możliwość ich umorzenia będzie ograniczona w czasie – będzie to można zrobić jedynie za rok, w którym zostały wydane do 30.06 kolejnego roku, a wniosek o ich wydanie będzie

Kumulacja pomocy w ramach różnych mechanizmów wsparcia będzie ryzykowna

musiał zostać złożony nie później niż do 1.10.2017 r. Oznacza to, że za przedsięwzięcia zakończone już po wejściu w życie nowych przepisów, tj. po 1.10.2016 r., nie będzie można w ogóle uzyskać białych certyfikatów. W zależności od statusu podmiotu, który je zrealizował, nadal istnieje możliwość wykorzystania ich do obniżenia ceny kupowanej energii elektrycznej, ciepła lub gazu.

Dla kogo niższa cena energii, ciepła lub gazu

Rozliczenie zrealizowanego przedsięwzięcia efektywnościowego w cenie zużywanej energii elektrycznej zamiast ubiegania się o białe certyfikaty nie jest niczym nowym, obowiązywało już na gruncie art. 13 starej ustawy o efektywności. Nowe przepisy stworzyły dodatkowe możliwości dla przemysłu energochłonnego. Od 1.10.2016 r. fizyczne rozliczenie jest nadal rozwiązaniem

dobrowolnym. Rozszerzył się krąg podmiotów, które mogą z niego skorzystać. Obecnie dotyczy podmiotów o zużyciu energii elektrycznej w roku poprzedzającym rok, za który przedsięwzięcie ma być rozliczone na poczet białego obowiązku sprzedawcy, na poziomie co najmniej 100 GWh. Warunkiem jego zastosowania jest wykonywanie przez odbiorcę działalności określonej w zamkniętym katalogu numerów PKD wymienionych w ustawie⁶. Rozliczenia można dokonać nie tylko w cenie energii elektrycznej, ale również ciepła lub gazu.

Jaka jest korzyść dla przedsiębiorstw energochłonnych po wprowadzonej zmianie? Po pierwsze możliwość rozliczenia przedsięwzięć ograniczających zużycie energii elektrycznej, ciepła lub gazu, które zakończono. Dotyczy to przede wszystkim inwestycji zrealizowanych przed wejściem w życie nowych przepisów (nie dawniej niż 1.01.2014 r.⁷), za które nie uzyskano białych certyfikatów na starych zasadach. W porównaniu do terminowych białych certyfikatów, jakie można za nie uzyskać, fizyczne rozliczenie pozwala na większą swobodę przy podejmowaniu decyzji o momencie rozliczenia, nowa ustawa o efektywności nie przewiduje bowiem terminu na zgłoszenie przedsięwzięcia sprzedawcy. W związku z tym oświadczenie, które obliguje sprzedawcę do przyjęcia inwestycji do rozliczenia, może być złożone w zasadzie w dowolnym terminie umożliwiającym temu sprzedawcy realizację białego obowiązku. Do rozliczenia kwalifikują się również przedsięwzięcia, za które nowe certyfikaty w ogóle nie przysługują, tj. zakończone po 1.10.2016 r. Ponadto inwestorzy rozliczając przedsięwzięcia fizycznie, mogą żądać obniżenia ceny kupowanej dla siebie energii elektrycznej, ciepła lub gazu o koszt realizacji białego obowiązku. Pozwala to wykorzystać zrealizowane przedsięwzięcie do obniżenia kosztów bieżącej działalności.

Pomoc inwestycyjna czy białe certyfikaty

Dotychczas otrzymanie środków z budżetu państwa lub UE wykluczało możliwość ubiegania się o świadectwa efektywności energetycznej⁸. Po zmianie przepisów sam fakt otrzymywania pomocy publicznej nie wyklucza już możliwości otrzymania białych certyfikatów. Kategoria środków publicznych jest jednak szersza, sformułowano ją zgodnie z wykładnią tego pojęcia na gruncie przepisów unijnych. Dotyczy więc zarówno wsparcia otrzymanego bezpośrednio z budżetu państwa lub UE, jak i środków przekierowanych do inwestora pośrednio, przez podmioty niepubliczne. Warunkiem ubiegania się o białe certyfikaty na nowych zasadach jest nieprzekroczenie maksymalnego dopuszczalnego limitu pomocy publicznej⁹ po zsumowaniu wsparcia otrzymanego w innej formie z wartością uzyskanych świadectw¹⁰.

W przeciwieństwie do procedury uzyskiwania białych certyfikatów, przepisy dotyczące fizycznego rozliczenia inwestycji w cenie energii lub gazu nie wprowadzają ograniczeń co do poziomu pomocy inwestycyjnej na finansowanie rozliczanego przedsięwzięcia. Może to rodzić istotne wątpliwości co do dopuszczalności rozliczenia przedsięwzięć, za które z uwagi na wielkość otrzymanej pomocy publicznej nie można byłoby uzyskać białych certyfikatów. Należy jednak pamiętać, że rozumienie pojęcia pomocy publicznej opiera się nie tylko na wykładni przepisów krajowych, ale przede wszystkim unijnych. Stąd kumulacja pomocy w ramach różnych mechanizmów wsparcia będzie ryzykowna.

Cena białych certyfikatów po zmianach

W związku ze zmianą przepisów na rynku dostępne będą trzy rodzaje białych certyfikatów – „stare”, „terminowe” i „nowe”. Za 2016 r. białe obowiązki będą rozliczane dwa razy – starymi certyfikatami za okres 1.01-30.09.2016 r. do 30.03.2017 r., starymi, terminowymi lub nowymi za okres od 1.10.2016 r. Co do zasady okresy w jakich można przedstawić białe certyfikaty do umorzenia uległy wydłużeniu do 30.06 trzeciego roku, po roku rozliczanym. Nie dotyczy to terminowych certyfikatów, które muszą być umorzone za rok, w którym zostały wydane (wydane w 2017 r. do 30.06.2018 r.) ani starych certyfikatów, które mogą zostać umorzone najpóźniej do 30.06.2019 r. Sprzedawcy mogą złożyć do Prezesa URE wnioski o skrócenie trzyletniego okresu rozliczeniowego i rozliczanie łączne za dwa lub trzy lata do 30.06 roku przypadającego po rozliczanym okresie¹¹. Terminy

płatności wpłyną na dynamikę popytu na białe certyfikaty oraz kształtowanie ich ceny w czasie. Dodatkowo wielkość obowiązku realizowanego opłatą zastępczą będzie w kolejnych latach malała. Termin uiszczenia opłaty zastępczej mija też dużo wcześniej niż czas na umorzenie białych certyfikatów, tj. 30.06 roku po roku rozliczanym. Zwiększy to na popyt na białe certyfikaty i powinno wpłynąć ich cenę. Racjonalnie oceniając zachowanie rynku po zmianie regulacji wartość „nowych” certyfikatów powinna oscylować wokół wartości opłaty zastępczej. Trudno stwierdzić jak rynek wyceni „terminowe” certyfikaty, ich cena powinna ukształtować się nieco poniżej wartości „starych” certyfikatów, które również mają ograniczony, chociaż dłuższy niż „terminowe” dopuszczalny okres wykorzystania.

Autor: Monika Bogdał, radca prawny, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy

Przypisy

¹ Art. 19 ust. 2 pkt. 1 lit. a) i b) ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. 2015, poz. 2167, ze zm.; dalej jako „stara ustawa o efektywności”).

² Obwieszczenie Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowego wykazu przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej z dnia 21 grudnia 2012 r. (M.P. 2013, poz. 15).

³ Art. 18 starej ustawy o efektywności.

⁴ Art. 20 ust. 3 w zw. a art. 22 ust. 1 nowej ustawy o efektywności.

⁵ Art. 24 ust. 2 nowej ustawy o efektywności.

⁶ PKD podmiotów uprawnionych do przedstawienia inwestycji do barterowego rozliczenia białego obowiązku: 0510, 0729, 0811, 0891, 0893, 0899, 1032, 1039, 1041, 1062, 1104, 1106, 1310, 1320, 1394, 1395, 1411, 1610, 1621, 1711, 1712, 1722, 1920, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2060, 2110, 2221, 2222, 2311, 2312, 2313, 2314, 2319, 2320, 2331, 2342, 2343, 2349, 2399, 2410, 2420, 2431, 2432, 2434, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2720, 3299, 2011, 2332, 2351, 2352, 2451, 2452, 2453, 2454, 2611, 2680, 3832.

⁷ Art. 15 nowej ustawy o efektywności.

⁸ Art. 18 ust. 2 pkt. 2 lit. b) starej ustawy o efektywności.

⁹ Art. 20 ust. 2 pkt. 1 lit. b) nowej ustawy o efektywności.

¹⁰ Wartość pomocy wyliczona jako iloczyn kwoty 1500 zł/toe i ilości oszczędności wyrażonej w toe, która ma wynikać z wnioskowanego świadectwa.

¹¹ Art. 16 ust. 1 i 2 nowej ustawy o efektywności.